

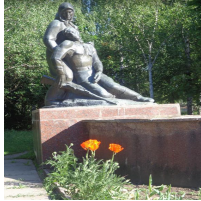
В. В. Шимченко

Надлак

НАДЛАК – село Новоархангельського району [Кіровоградської області](#). Надлац. сільс. раді підпорядк. с. Тимофіївка. До її складу також входили села Бондареве, Коновалове та Малоконовалове, що 2007 зняті з обліку. Н. знаходиться на лівому березі р. Велика Вись (на правому – с. Потоки Катериноп. р-ну Черкас. обл.; притока Синюхи, бас. Південного Бугу), при впадінні в неї малої р. Кільтеня, за 35 км від райцентру та 45 км від залізнич. ст. Звенигородка (Черкас. обл.). Пл. села 2,64 км². За переписом насел. 2001, у Н. проживали 1812, у Бондаревому – 1, Коноваловому – 4, Малоконоваловому – 2, Тимофіївці – 510 осіб; станом на 2019 у Н. – 1571 особа; переважно українці. На поч. 18 ст. на цих землях козаци Миргород. полку заснували свої хутори, що від 1734 входили до Бугогардів. паланки. На поч. 1750-х рр. збудовано укріплений шанець 4-ї роти гусар. полку І. Хорвата. 1752–64 – у складі Нової Сербії; відтоді – Чорного гусар. полку. У серед. 18 ст. село отримало сучасну назву, що походить від серб. слів «над» і «лага» (у перекл. означає «над долиною»). Деякий час вживали й паралел. назви: Кільтинський Шанець, Кільтень. Жит. брали участь у гайдамац. русі. 1768 місц. загін на чолі з С. Сарацином з боями дійшов до м. Біла Церква (нині Київ. обл.). 1772 існувала дерев'яна Микол. церква. Від 1784 Н. входив до складу Новомиргород., а згодом – до Ольвіопол. пов. 1787 було 127 дворів. Під час заснування військ. поселень у пд. частині України Н. включено до складу 2-го Укр. улан. полку, штаб якого містився в Новоархангельську. 1821 в селі розквартирували штаб та 2-й ескадрон уланів. 1844 проживали 1336 осіб. У 2-й пол. 19 – на поч. 20 ст. – волос. центр Єлисаветгр. пов. Херсон. губ. 1860 відкрито церк.-парафіял., пізніше – земську школи. 1886 був 441 двір, мешкали 2020 осіб; 1894 – відповідно 529 і 2521. За Всерос. переписом 1897, кількість жит. зросла до 3022-х осіб. На поч. 20 ст. працювали 105 ткачів, 8 шевців і 5 столярів. 1906–13 з Надлац. волості до Сибіру та Серед. Азії виїхали 915 осіб. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. 1920–25 – у складі Одес. губ.; 1923–30 – Первомай. округи; 1932–39 – Одес., від 1939 – Кіровогр. обл. Жит. потерпали від голодомору 1932–33, зазнали сталін. репресій. Від 30 липня 1941 до 13 березня 1944 – під нім. окупацією. Діяло підпілля. У післявоєнні роки встановлено пам'ятники воїнам-землякам і воїнам-визволителям, які загинули під час 2-ї світової війни. З селом пов'язані життя та діяльність Героїв Соц. Праці Л. Шліфера (двічі; 1988 відкрито погруддя, що нині є пам'яткою монум. мистецтва), Г. Александрової, М. Дзюби, В. Моторного та П. Пампущенка. Нині у Н. – заг.-осв. школа,

дитсадок; Будинок культури, б-ка, нар. музей історії села; 2 амбулаторії. Функціонує православна церква. Серед видат. уродженців – патолофізіолог М. Ільчевич, біолог, селекціонер В. Січка, фахівець у галузі механіки Є. Харченко, історик Г. Пономаренко; поет, журналіст, чл. Конгресу літераторів України Д. Танський; Герої Соц. Праці М. Монаша та П. Писаков.

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Надлак / В. В. Шимченко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-70880>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).